

Scaderea analfabetismului la inceputul secolului al XX-lea, cresterea analfabetismului la inceputul secolului al XXI-lea

Constantin Schifirnet,

Procesul de modernizare in Romania a antrenat societatea romaneasca in acte de schimbare, unele radicale, asupra unei populatii majoritar neinstruite la nivel elementar.

La sfarsitul secolului al XIX-lea, nivelul analfabetismului in Romania era dintre cele mai ridicate in Europa, desi statul roman a fost printre primele state europene care a legiferat, prin legea Instructiunii Publice din 1864, obligativitatea invatamantului primar (dupa Prusia, Suedia, Norvegia, Danemarca). Dupa recensamantul general al populatiei din anul 1899, procentul total al analfabetilor era de 78%, iar in mediul rural se ridica la 84% din populatie.

In acest context istoric si social, Spiru Haret a reformat scoala, si implicit societatea romaneasca, prin numarul mare de legi de modificare a unor articole din acte legislative si prin elaborarea unui numar impresionant de programe si regulamente indispensabile in aplicarea legilor scolare, in cele trei perioade de ministeriat: a) 1897-1899: 6 programe, 34 de regulamente; b) 1901-1904: 14 programe, 56 de regulamente; c) 1907-1910: 15 programe, 76 de regulamente. Amintim dintre acestea cele doua legi fundamentale pentru organizarea si activitatea scolii romanesti: 1. legea invatamantului secundar si superior in 1898; 2. legea invatamantului profesional in 1899.

In perioada cat a fost ministrul Instructiunii Publice s-a adoptat programa scolilor secundare, s-au elaborat regulamente pentru toate treptele din sistemul de invatamant, au fost infiintate cantinele scolare, a fost editata

revista „Albina”, a fost instituita medalia „Rasplata muncii” pentru invatamantul primar.

In ce priveste organizarea invata-mantului secundar, Haret a redus cursul liceului la trei ani, a pastrat trifurcarea liceului in sectii distincte cu profil clasic, real sau modern, a desfiintat examenul de absol-vire de la sfarsitul liceului, a stabilit examenul de admitere in facultate.

Pentru inlaturarea analfabetismului Spiru Haret a creat, prin legi si acte normative, cadrul institutional de dezvoltare a educatiei adultilor in Romania prin scoli de adulti, cercuri culturale, biblioteci populare, sezatori satesti, teatru satesc etc.

Drept urmare a infiintat scoli pentru adulti. In anul scolar 1908-1909 numarul cursurilor pentru adulti se ridica la 1403, cu 56.678 de participanti.

Haret a asigurat un statut social invatatorului din sate, investit cu misiunea instruirii copiilor dar si a adultilor. In pofida respingerii de catre unii politicieni si universitari, de pilda, Titu Maiorescu, Haret a reglementat activitatea extrascolara a invatatorilor rurali, avand ca scop ridicarea nivelului cultural si economic al adultilor prin cursuri de alfabetizare si transmiterea de cunostinte specifice activitatii din mediul rural. In acest fel, el a pus bazele educatiei permanente, cu accent pe invatarea continua.

A infiintat biblioteci satesti concepute ca un mijloc eficient de educatie a populatiei din mediul rural. Activitatea educativa a bibliotecilor populare era sustinuta de invatatori si preoti din sate. In acelasi timp a sustinut initiative de constituire a bancilor populare si cooperativelor (intovarasilile) taranesti.

Scoala este investita de catre Haret cu misiunea de a forma la elevi deprinderi specifice unei vieti profesionale diferite de cea traditionala agrara. In plus, scoala are menirea de a forma constiinta despre drepturile si obligatiile cetatenesti intr-un stat democratic constitutional. Spiru Haret a conceput educatia si instructia ca factori principali de transmitere a cunostintelor de baza si de formare a abilitatilor necesare in activitatile practice, in special in acelea specifice unei societati predominant rurale.

A infiintat reviste in scopul culturalizarii taranilor si muncitorilor. Programul lui a cuprins actiuni de editare de carte didactica accesibila pentru cati mai multi cititori. Pentru invatatori a creat colectia „Biblioteca pedagogica”, constituita din traduceri din pedagogia universala. Haret a sprijinit aparitia revistelor pedagogice „Convorbiri didactice”, „Invatamantul primar”, „Noua revista pedagogica”, publicatii care au inclus articole despre scolile pentru adulti.

In viziunea lui Spiru Haret educatia, intr-un stat modern, cuprinde toate categoriile de varsta intr-un cadru institutional adecvat fiecarei varste. Invatamantul este investit ca institutie fundamentala de educatie populara . Datorita deciziilor si actiunilor sale s-au infiintat mii de scoli pentru adulti in Romania la inceputul secolului al XX-lea.

Scolile pentru adulti erau organizate in functie de nivelul de instructie al populatiei: scoli de adulti de curs primar, cursuri libere destinate a completa cultura generala, scoli de adulti pentru ucenicii din fabrici, pravalii si ateliere. Ministrul Haret a elaborat Regulamentul pentru scolile de adulti din anul 1904.

In acelasi sens, a infiintat scoli pentru taranci carora li se transmiteau cu-nostinte practice, trebuitoare despre cresterea si ingrijirea vitelor si a pasarilor de curte, bu-cataria, gradinarit, pomologia, igiena, ingriji-rea copiilor, cresterea viermilor de matase, a albinelor, tesatu-rile, cusaturile si hainele taranesti pentru femei, barbati si copii.

Toate aceste idei si actiuni ale reformatorului Spiru Haret au contribuit la scaderea analfabetismului intr-o proportie semnificativa - de la 78% in 1899 la 61% in 1912, ceea ce corespunde cu perioada in care el a fost ministrul Instructiunii Publice, veziConstantin Ungureanu, „Stiinta de carte in teritoriile populate de romani la inceputul secolului XX”, Codrul Cosminului nr. 11, 2005, p. 75-101. Procesul de alfabetizare a continuat de-a

lungul secolului al XX-lea.

Cum arata situatia stiutorilor de carte astazi In epoca comunicarii prin social media, constatam un anumit regres al procesului de alfabetizare. Conform Recensamantului din anul 2011, rata analfabetismului in Romania este de aproximativ 10%. Oricum procentul analfabetilor este cu mult mai mic astazi decat acum 100 de ani.

In plus, societatea romaneasca actuala se confrunta cu analfabetismul functional identificat la persoane care au urmat scoala dar care nu sunt capabile sa inteleaga un text.
